

Ο Μέγας Συμπονετικός (Ηλίας Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής, Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Λίγοι φίλοι είναι τόσο πιστοί στη ζωή του κάθε ανθρώπου, όσο ο ανθρώπινος πόνος. Ο πόνος μιας μάνας μας φέρνει στη ζωή, με πόνο της δικής μας ψυχής την αποχαιρετούμε. Και στο ενδιαμέσο, ο πόνος, ο κάθε είδους πόνος, πάντα παρών. Πολλές φορές μάλιστα παρών, έστω και απών, καθώς ο φόβος και η αγωνία για τον ερχομό του σφραγίζει ακόμη και την ώρα της χαράς ή της ανάπαυσης.

Διαχρονικό και πανανθρώπινο το ερώτημα: Γιατί ο πόνος στη ζωή μας; Γιατί τόσο μεγάλη η δύναμή του, ώστε και ο θάνατος να φαντάζει πολλές φορές ως λύτρωση; Και αν ο κοσμικός άνθρωπος, ο ξεκομμένος από κάθε μεταφυσική αναζήτηση, ο εμπλεγμένος μόνο στις διαδικασίες της καθημερινότητας πνίγεται από την αγωνία του ερχομού του ή τα βάζει με την κακοτυχία του όταν νιώσει την επίσκεψή του ή, τέλος, μαθαίνει να υπομένει στωικά την παρουσία του, ο πιστός χριστιανός βρίσκεται αντιμέτωπος με μια θεμελιώδη αντίφαση: Πώς συμβιβάζεται η παρουσία του πόνου και της πάσης φύσεως οδύνης στη ζωή του ανθρώπου με την άπειρη

αγάπη και φιλανθρωπία του Δημιουργού;

Από το ερώτημα αυτό ίσως να ξεκινάει η αναζήτηση της ουσίας της χριστιανικής θεολογίας. Μία σειρά από «γιατί» θα μας φέρουν αργά ή γρήγορα στην πύλη της Εδέμ, που μόλις έχει κλείσει, αφήνοντας έξω τους πρωτοπλάστους. Την ώρα που η Εύα και ο Αδάμ στέκονται αμήχανοι μπροστά στο ξεκίνημα της νέας τους ζωής, ο κύκλος της οδύνης έχει ανοίξει. Κι όσο κι αν ακούγεται σκληρό και περίεργο, οι πατέρες της Εκκλησίας συμφωνούν, πως ο Θεός δεν τιμωρεί αλλά προικίζει τον άνθρωπο με τη φθορά και το θάνατο. Γιατί; Γιατί τόση σκληρότητα, θα ρωτήσουν πολλοί. Κι όμως! Όσοι κρατήσουν στην ψυχή τους ακλόνητη την πίστη σε ένα Θεό αγάπης και ελέους, θα καταφέρουν, αν όχι να καταλάβουν, τουλάχιστον να υποψιαστούν το τι πασκίζει ο Θεός να καταφέρει.

Δε θέλει ο Θεός να ξεχαστεί ο παράδεισος. Δε θέλει να δει τον άνθρωπο να συμφιλιώνεται με την αποτυχία και να θεωρεί φυσιολογικό το λάθος. Δεν ευλογεί ο Θεός την αιωνιότητα του «τίποτα». Αυτού του «τίποτα» τη γεύση είχε ο καρπός του δέντρου. Και η ίδια αυτή πικρή γεύση διαπότισε, μέσα από την προπατορική αμαρτία όλη την Κτίση. Με πόνο και όχι με οργή ανακοινώνει στον Αδάμ την προπατορική συνέπεια. Πικρό το ψωμί που θα τρως, τον κύκλο του θανάτου θα κινεί. Πικρός κι ερχομός της ζωής για τη γυναίκα σου. Με πόνο θα γεννάει.

Όποιος ακούσει μόνο αυτά, δε θα μπορέσει να καταλάβει το σχέδιο της αγάπης του Θεού. Και είναι η πίστη εκείνη που κάνει τον άνθρωπο ικανό να ακούσει τα υπόλοιπα. Ναι, ο πόνος και ο θάνατος είναι η πιο απτή, η πιο βέβαιη πραγματικότητα. Ναι, το κορμί μας πονάει και γερνάει. Ναι, ήμαστε όντα με αρχή

και τέλος. Δεν είναι όμως αυτά η μοίρα μας. Δεν είναι η καταδίκη μας. Είναι το υλικό να κρατηθεί ζωντανή η πυρά της μνήμης. Ο πόνος δεν αφήνει την ψυχή να ξεχάσει την ποιότητα της ζωής για την οποία ήταν πλασμένη. Η οδύνη της ψυχής και του σώματος είναι το από ανθρώπινο παράπονο για μια ζωή που δε μας αξίζει και το αίτημα για κάτι που κάποτε μας χαρίστηκε σαν δώρο και που ποτέ δε μας αφαιρέθηκε.

Δεν πλαστήκαμε για να πεθάνουμε. Δεν πλαστήκαμε για να πονάμε. Κι όμως. Όσο κι αν η νοσταλγία δεν έσβυσε, όσο κι αν το αίτημα παρέμενε, έπρεπε ο Θεός να γίνει άνθρωπος για να φανεί πως ο δρόμος της επιστροφής ήταν αδιάβατος. Έπρεπε ο Θεός να γίνει άνθρωπος, για να περπατήσει μέσα από τον πόνο και το θάνατο και να οδηγήσει το ανθρώπινο γένος «εις αναψυχήν». Πέρασαν παιδαγωγοί και συμβουλάτορες πολλοί από την ιστορία. Άλλοι ξόρκισαν τον πόνο με χίλιους δυό τρόπους. Άλλοι τον είδαν σαν βάρος ασήκωτο κι άλλοι σαν φάντασμα. Πάντα με φόβο, πάντα με πανικό, πάντα με εκείνη την ηρεμία του κατάδικου. Παιδαγωγοί

δεν έλειψαν ποτέ, ούτε λείπουν. Πάντα έλειψαν και πάντα λείπουν τα χέρια να στηρίξουν και να τραβήξουν από το τέλμα. Έπρεπε ο Θεός να γίνει άνθρωπος για να καταλάβουμε, όσο καταλάβουμε, πως πιστεύουμε σε θεό συν-πόνιας. Έπρεπε ο Θεός να γίνει άνθρωπος για να φανεί ο πόνος και ο θάνατος σαν δρόμος και σαν σκιά. Δρόμος με τέλος όχι τον Γολγοθά, αλλά πιο πέρα κι από 'κει. Με τέλος το κενό μνημείο. Και σκιά ανίκανη να βλάψει αυτόν που με πίστη και γενναιότητα κρατάει το χέρι του εσταυρωμένου, το χέρι του Μεγάλου Συμπονετικού, που δεν εγκατέλειψε ούτε στιγμή το σχέδιό του: να μας δει να γευόμαστε τη Ζώη, ξεχείλισμα ζωής, βυθισμένη στη χαρά και την αιωνιότητα!

Με τις σκέψεις αυτές σας απευθύνω τις θερμότερες ευχές μου, εν όψει μάλιστα και του Θείου Πάθους που πλησιάζει. Εκδηλώσεις σαν κι αυτήν, αποδεικνύουν πως η ευαισθησία γονιμοποιεί και στις μέρες μας τον νου και την καρδιά πολλών συνανθρώπων μας. Αλλά και όλοι εσείς που παρίστασθε, σας δίνεται η ευκαιρία να προσεγγίσετε, μέσα από διαφορετικές οπτικές γωνίες, τον ανθρώπινο πόνο. Αληθινή ωφέλεια θα υπάρξει όμως μόνον εάν αυτή η γνώση μετατραπεί σε προσέγγιση με τον συνάνθρωπο. Τα σεπτά Πάθη του Θεανθρώπου υποδεικνύουν την συν-πάθεια και την συν-πόνια που καλούμαστε να δείξουμε στον πλησίον. Αυτά είναι ο δρόμος που οδηγεί στην Ανάσταση κάθε κυττάρου της ύπαρξής μας κάθε μέρα, κάθε στιγμή, για όλη μας τη ζωή και πέρα απ' αυτήν. Ας είναι το συμπόσιο αυτό ένα βήμα κοντύτερα προς αυτόν τον προορισμό. Εύχομαι ολόψυχα να μας αξιώσει ο Θεός να γευτούμε την χαρά του κενού μνημείου, του αιώνιου συμβόλου της νίκης της θείας αγάπης και φιλανθρωπίας πάνω στη φθορά και το θάνατο, αλλά και της ανθρώπινης αγάπης πάνω στον εγωισμό και την αδιαφορία.